

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Μαρία Δημητρακοπούλου

Μαγδαληνή Τζένου

Πολύβιος Ανδρούτσος

Μ Ο Υ Σ Ι Κ Η

Γ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Τετράδιο εργασιών

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»

F. CHOPIN
(POSTHUMOUS)
OPUS 69 N° 2

Δ. ΑΛΗΘΕΙΝΟΣ

Μουσική Γ' Γυμνασίου

Τετράδιο Εργασιών

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΡΧΙΚΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ: **Μαρία Δημητρακοπούλου**, Εκπαιδευτικός Β/θμιας Εκπ/σης
Μαγδαληνή Τζένου, Εκπαιδευτικός Β/θμιας Εκπ/σης
Πολύβιος Ανδρούτσος, Μουσικοπαιδαγωγός

ΚΡΙΤΕΣ-ΑΞΙΟΛΟΓΗΤΕΣ: **Λελούδα Στάμου**, Επίκουρη Καθηγήτρια Παν/μίου Μακεδονίας
Αγγελική Χαμακιώτη, Σχολική Σύμβουλος
Γεωργία Δημητρίου, Εκπαιδευτικός Β/θμιας Εκπ/σης

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: **Μαρία Τζουανάκη**, Φιλολόγος, Εκπ/κός Β/θμιας Εκπ/σης

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΓΓΡΑΦΗ: **Αθανάσιος Χρ. Παπαζαρήs**, Μόνιμος Πάρεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΤΟΥ ΥΠΟΕΡΓΟΥ **Βιολέττα Κωτσόγιαννη**, Εκπ/κός Β/θμιας Εκπ/σης

ΕΞΩΦΥΛΛΟ: **Δημήτρης Αληθινός**, Ζωγράφος

ΠΡΟΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ: **ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΛΙΒΑΝΗ**

Γ' Κ.Π.Σ. / ΕΠΕΑΕΚ II / Ενέργεια 2.2.1 / Κατηγορία Πράξεων 2.2.1.α:
«Αναμόρφωση των προγραμμάτων σπουδών και συγγραφή νέων εκπαιδευτικών πακέτων»

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
Δημήτριος Γ. Βλάχος
Ομότιμος Καθηγητής του Α.Π.Θ.
Πρόεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Πράξη με τίτλο:

«Συγγραφή νέων βιβλίων και παραγωγή υποστηρικτικού εκπαιδευτικού υλικού με βάση το ΔΕΠΠΣ και τα ΑΠΣ για το Γυμνάσιο»

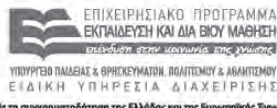
Επιστημονικοί Υπεύθυνοι Έργου
Αντώνιος Σ. Μπομπέτσος
Σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου
Γεώργιος Κ. Παλός
Σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Αναπληρωτές Επιστημονικοί Υπεύθυνοι Έργου
Ιγνάτιος Ε. Χατζηευστρατίου
Μόνιμος Πάρεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου
Γεώργιος Χαρ. Πολύζος
Πάρεδρος Ε.θ. του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Έργο συγχρηματοδοτούμενο 75% από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και 25% από εθνικούς πόρους.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΠΑΝΕΚΔΟΣΗΣ

Η επανέκδοση του παρόντος βιβλίου πραγματοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών & Εκδόσεων «Διόφαντος» μέσω ψηφιακής μακέτας, η οποία δημιουργήθηκε με χρηματοδότηση από το ΕΣΠΑ / ΕΠ «Εκπαίδευση & Διά Βίου Μάθηση» / Πράξη «ΣΤΗΡΙΖΩ».

Οι διορθώσεις πραγματοποιήθηκαν κατόπιν έγκρισης του Δ.Σ. του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Μαρία Δημητρακοπούλου
Μαγδαληνή Τζένου
Πολύβιος Ανδρούτσος

Η συγγραφή και η επιστημονική επιμέλεια του βιβλίου πραγματοποιήθηκε
υπό την αιγίδα του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Μουσική **Γ' Γυμνασίου**

Τετράδιο Εργασιών

Το ταξίδι της μουσικής στον 20ό αι.

Μουσικοί πειραματισμοί και ανατροπές.....	7
Η μουσική πρωτοπορία στην Ελλάδα του 20ού αι.....	10

Εικόνα και Ήχος

Εικαστικά και μουσική... μουσική και εικαστικά.....	15
Μουσική και κινηματογράφος.....	16
Μουσική και διαφήμιση.....	18

Από το γκόσπελ στο ροκ

Και εγένετο... το blues.....	21
All that Jazz!.....	23
Πέτρα που κυλάει δε χορταριάζει.....	25
Το φαινόμενο Beatles.....	28
Η ιστορία ενός τοίχου.....	30

Ελληνικές μουσικές ιστορίες

Η ελληνική μουσική του χτες και του σήμερα.....	33
Ρεμπέτικο και λαϊκό τραγούδι.....	35
Ελληνική τζαζ.....	38

Στις γειτονιές του ελληνικού τραγουδιού

Οδός Μάνου Χατζιδάκι.....	41
Άξιον εστί το φως.....	44
Η «επιστροφή στις ρίζες» του Γ. Μαρκόπουλου.....	47
Η... γειτονιά του Σταύρου Ξαρχάκου.....	49
Ο δρόμος του Μάνου Λοΐζου.....	51
Για τη μικρή Ελλάδα του Δ. Σαββόπουλου.....	53

Το ταξίδι της μουσικής στον 20ό αι.

Μουσικοί πειραματισμοί και ανατροπές

1. Θα ακούσετε το έργο «Γυμνοπαιδίες Νο. 1» του συνθέτη Ερίκ Σατί.
Στο πεντάγραμμο υπάρχει ένα απόσπασμα από την παρτιτούρα για πιάνο.

Ερίκ Σατί (Eric Satie, 1866 – 1925), Γάλλος συνθέτης.

Ήταν στενός φίλος με τους Κλ. Ντεμπισύ και Ζαν Κοκτώ (J. Cocteau) και μέλος της ομάδας συνθετών, γνωστής ως «Ομάδα των Έξι».

Η μουσική του εκπροσωπεί την πρώτη ρήξη με το Ρομαντισμό του 19ου αι. Τα κυρίως σύντομα πιανιστικά του έργα είναι εντελώς αντισυμβατικά και μοιάζουν με παρωδίες.

- Ποια είναι τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά στη μουσική αυτού του έργου σε ό,τι αφορά το ρυθμό, τη μελωδία και την αρμονία (άκουσμα των συχορδιών);

Ε. Σατί

2. Απαντήστε στις παρακάτω ερωτήσεις και βρείτε την κρυμμένη λέξη στην ακροστιχίδα.

- α. _____
- β. _____
- γ. _____
- δ. _____

- α. Αυτός ο παλμός δεν υπάρχει στο λεξιλόγιο των νέων συνθετών.
- β. Η «αυγή» της διαδέχτηκε το «λυκόφως του χρωματικού ύφους».
- γ. Οι συνθέτες εγκατέλειψαν τις μείζονες και ελάσσονες και χρησιμοποίησαν νέες.
- δ. «Η... της Άνοιξης», έργο του Ι. Στραβίνσκι.

3. Στο παρακάτω πεντάγραμμο υπάρχει ένα απόσπασμα από το έργο «The Poet Acts» του συνθέτη μινιμαλιστικής μουσικής, Φίλιπ Γκλας (Philip Glass).

Κυκλώστε με μολύβι το ρυθμικό σχήμα που επαναλαμβάνεται.

Σημειώστε Α πάνω από τα μέτρα που είναι ίδια με το 1ο, και Β πάνω από τα μέτρα που είναι ίδια με το 3ο μέτρο.

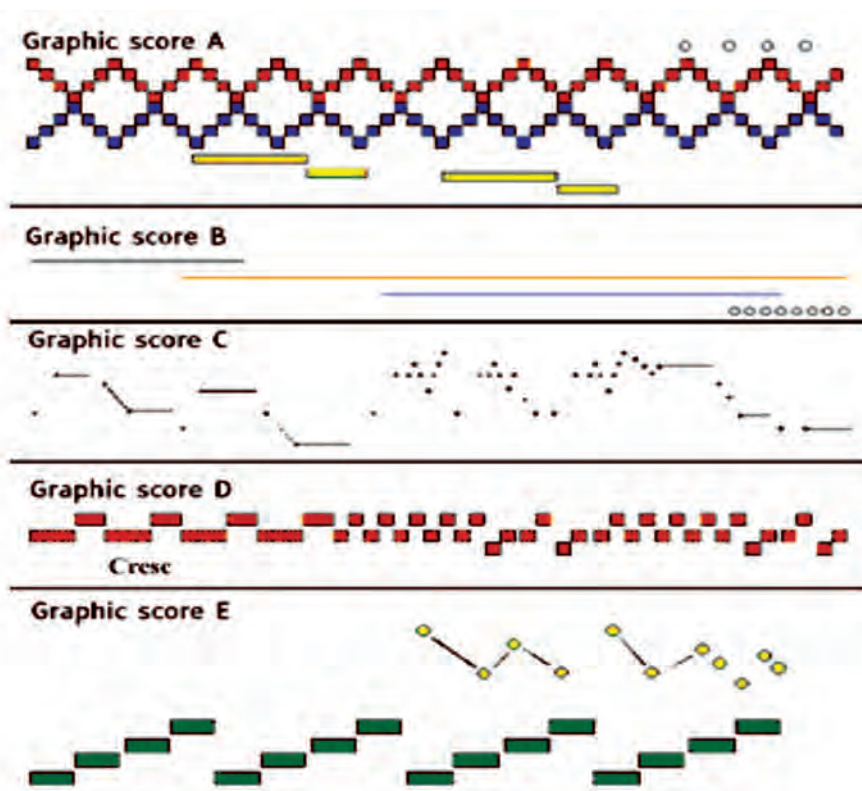
The image shows two systems of musical notation for a piece by Philip Glass. Each system consists of two staves (treble and bass clefs) in 4/4 time. The first system has four measures. The first two measures are marked *pp* and the last two are marked *p*. The second system also has four measures, with the first two marked *pp* and the last two marked *p*. The music features a repeating rhythmic pattern of eighth notes and chords, with some measures containing triplets. The task is to identify and circle the repeating rhythmic shape and label the measures accordingly.

- Στο παρακάτω πεντάγραμμο, χρησιμοποιήστε το επαναλαμβανόμενο ρυθμικό σχήμα της σύνθεσης του Φ. Γκλας και δημιουργήστε το δικό σας μελωδικό μοτίβο χρησιμοποιώντας όποια φθογγόσημα θέλετε.
- Ζητήστε από τον καθηγητή σας να παίξει ή να τραγουδήσει τη δημιουργία σας.

4. Σε πέντε ομάδες εκτελέστε την παρακάτω γραφική παρτιτούρα, χρησιμοποιώντας αυτοσχέδια μουσικά όργανα όπως: μολύβια, φύλλα χαρτιού, θρανίο, τη φωνή σας.

Η κάθε ομάδα θα αναλάβει και μια σειρά.

Προετοιμάστε την εκτέλεσή σας και παρουσιάστε την στην τάξη.

Γραφική παρτιτούρα: Είδος παρτιτούρας του 20ού αι., όπου οι συνθέτες χρησιμοποιούν σύμβολα για να μεταφέρουν τις προθέσεις τους σε ό,τι αφορά τους ήχους και τις υφές της σύνθεσής τους. Συνήθως εσκεμμένα δεν χρησιμοποιούν σύμβολα της τυπικής σημειογραφίας με στόχο να ενεργοποιήσουν τη δημιουργικότητα του εκτελεστή.

Η μουσική πρωτοπορία στην Ελλάδα του 20ού αι.

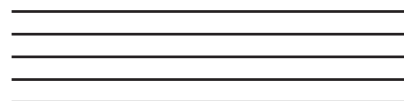
1. Ο Ν. Χαλικιόπουλος-Μάντζαρος, συνέθεσε τον Ελληνικό Εθνικό Ύμνο σε ποίηση Δ. Σολωμού.

- Δοκιμάστε να τραγουδήσετε το παρακάτω απόσπασμα, σε δίφωνη χορωδία.

Σε γνω-ρί - ζωα-πό_την κό - ψη του σπα-θιού την τρο - με - ρή

Στην παραπάνω μελωδία οι δύο φωνές κινούνται παράλληλα με διαστήματα τρίτης (π.χ. Ντο-Μι, στο 1ο μέτρο) και έκτης (π.χ. Ρε-Σι, στο προτελευταίο μέτρο).

- Σημειώστε στο διπλανό πεντάγραμμο ένα άλλο διάστημα τρίτης και ένα άλλο διάστημα έκτης που υπάρχουν στο παραπάνω απόσπασμα.

- Συμπληρώστε στην παρακάτω μελωδία την κάτω φωνή με διαστήματα τρίτης.

- Ποιο απόσπασμα του Εθνικού Ύμνου πιστεύετε ότι είναι; Συμπληρώστε το αντίστοιχο απόσπασμα των στίχων και τραγουδήστε το.

2. Ένα από τα διασημότερα έργα του Ν. Σκαλκώτα είναι οι 36 Ελληνικοί Χοροί.

Η διαδικασία σύνθεσης των 36 Ελληνικών Χορών ξεκίνησε το 1931 και ολοκληρώθηκε το 1936. Ήδη από το 1927-28, ο συνθέτης είχε αρχίσει να δείχνει ενδιαφέρον για την ελληνική παραδοσιακή μουσική. Προσπάθησε να τη γνωρίσει και να συλλέξει υλικό τραγουδιών από δημοσιευμένες συλλογές. Με το έργο αυτό ασχολήθηκε σε ολόκληρη τη διάρκεια της δημιουργικής του σταδιοδρομίας. Ο Σκαλκώτας, όταν ολοκλήρωσε τους 36 Χορούς, τους καθарόγραψε σε δύο χειρόγραφα, τα έδωσε με δερμάτινο δέσιμο και δώρισε ένα στο μαέστρο και συνθέτη Δ. Μητρόπουλο και ένα στο φίλο και χρηματοδότη του Εμ. Μπενάκη.

- Θα ακούσετε ένα απόσπασμα από έναν από τους 36 Ελληνικούς Χορούς.

A. Ποιο παραδοσιακό χορό σας θυμίζει; _____

B. Αναφέρετε δύο όργανα που ακούτε να παίζουν στο έργο: _____

3. Αντιστοιχίστε ενώνοντας με γραμμή τις λέξεις της αριστερής στήλης με αυτές της δεξιάς, έτσι ώστε το κάθε είδος σύνθεσης να ταιριάζει στον κατάλληλο συνθέτη.

Δωδεκαφθογγισμός
Επανησιακή Σχολή
Εθνική Σχολή

Μανώλης Καλομοίρης
Νίκος Σκαλκώτας
Νικόλαος Χαλικιόπουλος-Μάντζαρος

4. Ας συνθέσουμε δωδεκαφθογγικά!

- Μια χρωματική κλίμακα αποτελείται από 12 νότες. Κάθε νότα αντιστοιχεί και σε έναν αριθμό.

Ντο	Ντο δίεση	Ρε	Ρε δίεση	Μι	Φα	Φα δίεση	Σολ	Σολ δίεση	Λα	Λα δίεση	Σι
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

- Γράψτε τον αριθμό του τηλεφώνου σας, διαγράφοντας τα μηδενικά και τους αριθμούς που επαναλαμβάνονται δύο φορές _____
- Γράψτε τους αριθμούς που έμειναν. Συμπληρώστε τους υπόλοιπους αριθμούς που απομένουν ως το 12 με τη σειρά που εσείς θέλετε.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Βρείτε τις νότες που αντιστοιχούν και γράψτε τις στο πεντάγραμμο.

Στο παρακάτω πεντάγραμμο φτιάξτε μια σύνθεση που να περιλαμβάνει αυτές τις νότες χρησιμοποιώντας το ρυθμικό σχήμα Α:

- Δοκιμάστε να τραγουδήσετε ή να εκτελέσετε σε κάποιο μελωδικό όργανο τη σύνθεσή σας και συγκρίνετέ τη με αυτές των συμμαθητών σας.

Τι έμαθα...

1. Επιλέξτε τη σωστή απάντηση κυκλώνοντας το κατάλληλο γράμμα.

1) Χαρακτηριστικό του σειραϊσμού:

A. Το τυχαίο B. Η σειρά Γ. Οι μείζονες και ελάσσονες

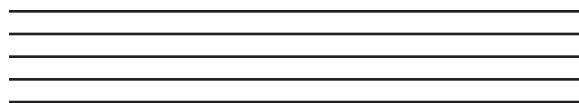
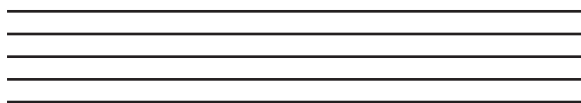
2) Κύριος εκπρόσωπος της Ελληνικής Εθνικής Μουσικής Σχολής είναι ο:

A. Ν. Σκαλκώτας B. Ν. Μάντζαρος Γ. Μ. Καλομοίρης

3) Ο Μάντζαρος έδωσε την παρτιτούρα του Εθνικού Ύμνου στον:

A. Βασιλιά Όθωνα B. Δ. Λαυράγκα Γ. Ι. Ξενάκη

2. Σχηματίστε δύο διαστήματα τρίτης και δύο διαστήματα έκτης στα παρακάτω πεντάγραμμα.

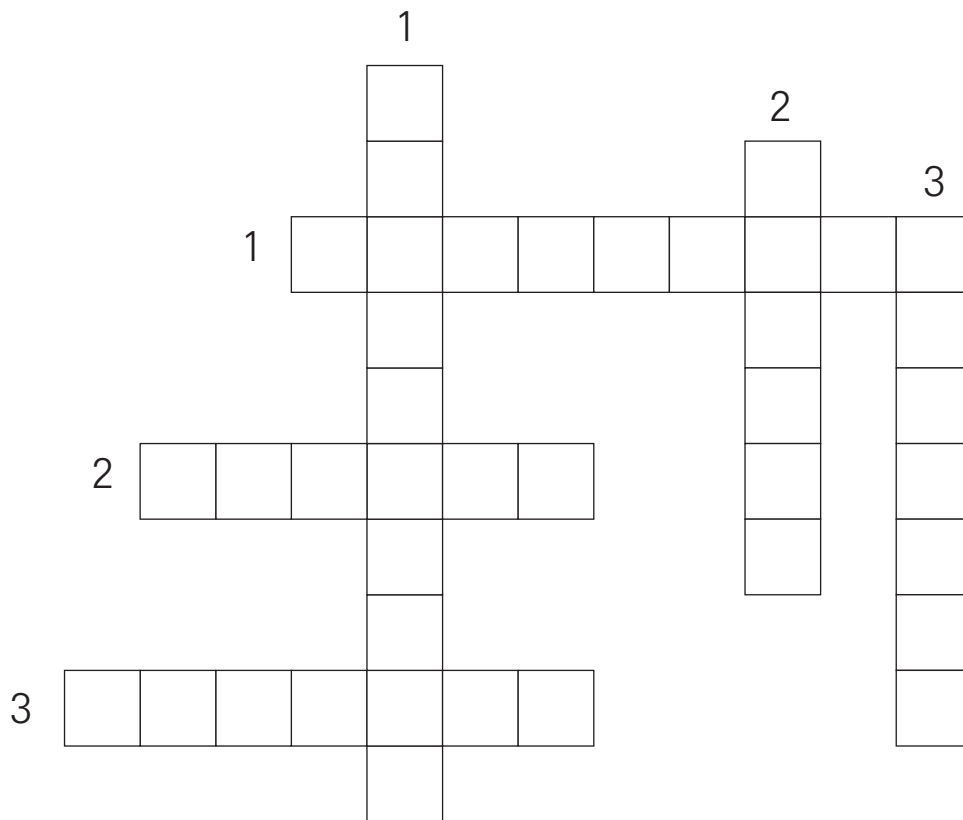
3. Συμπληρώστε τα κενά με την κατάλληλη λέξη.

A. Οι συνθέτες του _____ χρησιμοποιούν επαναλαμβανόμενα ρυθμικά ή μελωδικά σχήματα.

B. Ο Νίκος Σκαλκώτας υπήρξε σημαντικός εκπρόσωπος του _____.

Γ. Στα Πολύτοπα, ο Ξενάκης ανέπτυξε «νηπτικά _____».

4. Λύστε το διπλανό σταυρόλεξο.

ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ

- 1. Ονομάζονται έτσι τα πολυθεάματα του Ι. Ξενάκη.
- 2. Στην αλεατορική μουσική η σειρά των φθόγγων είναι . . .
- 3. Σημαντικός Έλληνας συνθέτης και αρχιτέκτονας του 20ού αι.

ΚΑΘΕΤΑ

- 1. Ονομάζεται η συνθετική μέθοδος του Ι. Ξενάκη.
- 2. Ο Ν. Σκαλκώτας έγραψε 36 Ελληνικούς . . .
- 3. Εκτός από δωδεκαφθογγικά, ο Ν. Σκαλκώτας έγραψε και τέτοια έργα.

5. Αναφέρετε ένα χαρακτηριστικό για καθένα από τα παρακάτω είδη:

- Δωδεκαφθογγισμός: _____
- Σειραιϊσμός: _____
- Αλεατορική μουσική: _____
- Μινιμαλισμός: _____

Εικόνα και ήχος

1. Ακούστε ένα απόσπασμα από το «Πρελούδιο στο απόγευμα ενός Φαύλου» του Κλωντ Ντεμπισύ και «ζωγραφίστε» σε ένα λευκό χαρτί, τα αισθήματα που σας προκαλεί το συγκεκριμένο έργο.

2. Το 1913, ο Μαρσέλ Ντυσάν, ζωγράφος και φίλος του συνθέτη Τζον Κέιτζ, έφτιαξε το έργο «Μουσικό Παρόραμα», στο οποίο με τη βοήθεια των αδελφών του, Υβόν και Μαντλέν, έγραψε σε κλήρους τις 25 νότες που περιλαμβάνονται σε 2 οκτάβες.

Τραβώντας τους κλήρους από ένα καπέλο, κατέγραψε τις νότες σε μια παρτιτούρα και δημιούργησε τρεις ξεχωριστές φωνητικές γραμμές που ονομάζονται Υβόν, Μαντλέν και Μαρσέλ, χωρίς να διευκρινίζει αν πρέπει να εκτελεστούν ταυτόχρονα ή διαδοχικά.

Το κείμενο που χρησιμοποίησε για να τραγουδηθεί η σύνθεση, ήταν ο ορισμός της λέξης «τυπώνω» από ένα λεξικό.

Προσπαθήστε να φτιάξετε κι εσείς το δικό σας «μουσικό παρόραμα», κληρώνοντας τις νότες της πεντατονικής κλίμακας Ντο και ανακαλύψτε πώς λειτουργεί το «τυχαίο» στη μουσική!

Ο συνθέτης Τζων Κέιτζ

3. Προσπαθήστε να «εικονογραφήσετε μουσικά» το διπλανό πίνακα του Έσερ.

Παρατηρήστε τα επαναλαμβανόμενα μοτίβα και τις μεταμορφώσεις τους, καθώς και την αίσθηση του βάθους, το φόντο και όλες τις διαστάσεις που μπορείτε να αποδώσετε μουσικά.

Πίνακας 1

Μουσική και κινηματογράφος

1. Ποιο είναι το αγαπημένο σας σάουντρακ ταινίας; Ποια είναι τα στοιχεία που έχετε συγκρατήσει από τη μουσική της ταινίας και γιατί; _____

2. Το μιούζικαλ «West Side Story» του Λέοναρντ Μπέρνσταϊν (L. Bernstein) αναφέρεται στη ζωή στα γκέτο της Αμερικής.

Τραγουδήστε το ρεφραίν του τραγουδιού «America» που αναφέρεται ειρωνικά στη ζωή στην Αμερική και παρατηρήστε τις αλλαγές στους τονισμούς (1ο μέτρο – υ υ – υ υ, 2ο μέτρο – υ – υ – υ).

[– ισχυρό μέρος του μέτρου,
υ ασθενές μέρος του μέτρου]

I like to be in A - me - ri - ca, O - kay by me in A - me - ri - ca,
5 ev' - ry - thing free in A - me - ri - ca, for a small fee in A - me - ri - ca.

- Βρείτε ένα ρυθμικό σχήμα, για να συνοδεύσετε το τραγούδι σας (π.χ. θρανίο στο πρώτο από τα τρία όγδοα, παλαμάκια στα τέταρτα).

3. Βρείτε ποιος συνθέτης έγραψε τη μουσική στην αγαπημένη σας ταινία και φέρτε πληροφορίες γι' αυτόν.

Μουσική και διαφήμιση

1. Καταγράψτε τις μουσικές από 5 διαφημίσεις ραδιοφωνικές ή τηλεοπτικές και μελετήστε τον τρόπο που χρησιμοποιείται η μουσική.

Θα σας βοηθήσουν τα παρακάτω ερωτήματα:

- Τι προϊόν (ή υπηρεσία ή κοινωνικό μήνυμα) θέλει να προωθήσει η διαφήμιση; _____

- Ταιριάζει η επιλογή της μουσικής με το στόχο της; _____

- Αν η μουσική δεν υπήρχε θα ήταν το ίδιο αποτελεσματική η διαφήμιση; _____

- Αν υπήρχε άλλη μουσική ποιο θα ήταν το αποτέλεσμα; (Μπορείτε να δοκιμάσετε να ακούσετε την ίδια διαφήμιση με διαφορετική μουσική). _____

2. Χρησιμοποιήστε μια δοσμένη μουσική από τον καθηγητή σας, για να φτιάξετε μια ραδιοφωνική διαφήμιση ενός προϊόντος ή μιας υπηρεσίας, που εσείς θέλετε. Συγκρίνετε τα αποτελέσματα με τη δουλειά των άλλων συμμαθητών σας.

Διαθεματική εργασία:

Μια μη κυβερνητική οργάνωση που ασχολείται με θέματα προστασίας του περιβάλλοντος σας αναθέτει να φτιάξετε ένα διαφημιστικό κλιπ για τις ανάγκες της προώθησης του έργου της.

Χρησιμοποιείτε κείμενο, μουσική και αν είναι δυνατόν Η/Υ, για την παρουσίασή σας. Ζητήστε τη βοήθεια των καθηγητών Πληροφορικής και Καλλιτεχνικών για την υλοποίηση της εργασίας σας.

Μπορείτε να συνθέσετε και τη δική σας μουσική, να φτιάξετε τα δικά σας ηχητικά εφέ ή αλλιώς να χρησιμοποιήσετε έτοιμη μουσική από το παγκόσμιο ρεπερτόριο.

Ανακεφαλαιωτικές ασκήσεις

1. Συμπληρώστε τις παρακάτω προτάσεις.

A. Ο Μ. Μουσόργκκι συνέθεσε το διάσημο έργο: «Εικόνες από μία _____».

B. Τα συστατικά του κινηματογράφου είναι: ο _____, η _____ και ο _____.

Γ. Ο κινηματογράφος χωρίς ήχο ονομάζεται _____.

2. Αντιστοιχίστε τις λέξεις της αριστερής στήλης με τις λέξεις της δεξιάς.

Παιδιά του Πειραιά

Μ. Θεοδωράκης

Ζορμπάς

Μ. Πλέσσας

Ζεϊμπέκικο της Ευδοκίας

Μ. Χατζιδάκις

Ρεμπέτικο

Μ. Λοΐζος

Κορίτσια για φίλημα

Στ. Ξαρχάκος

3. Κυκλώστε τη σωστή απάντηση.

A. Στο τζινγκλ πρέπει να αναφέρεται το όνομα του προϊόντος. Σ Λ

B. Στα τραγούδια των τζινγκλ δεν τραγουδούν γνωστοί ηθοποιοί. Σ Λ

Γ. Οι ηχοθήκες είναι κουτιά για CD. Σ Λ

Δ. Η μουσική ασκεί έντονη επίδραση στο συναίσθημα. Σ Λ

Ε. Ο Γ. Κατσαρός έχει γράψει μουσική για διαφήμιση. Σ Λ

4. Το μπλε είναι το βιολί, το κίτρινο είναι το τσέλο, το κόκκινο είναι το φλάουτο, το πράσινο είναι το πιάνο και το μαύρο τα κρουστά.

Σημειώστε κάτω από τον πίνακα τη σειρά με την οποία απεικονίζονται τα παραπάνω όργανα, έτσι ώστε να δημιουργηθεί ο «υποτιθέμενος χάρτης ακρόασής» του.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Από το γκόσπελ στο ροκ

Και εγένετο... το blues

1. Τραγουδίστε το «Go Down Moses» (Ανθολόγιο σελ. 156).

Το συγκεκριμένο τραγούδι έγινε σύμβολο των αγώνων των Αφρικανών σκλάβων για την κατάκτηση της ελευθερίας τους, γιατί έχει μεταφορικό νόημα:

Go down, Moses, way down in Egypt's land,

Κατέβα, Μωυσή, στη χώρα της Αιγύπτου

Tell old Pharaoh "Let my people go".

Πες στο Φαραώ «Άσε το λαό μου ελεύθερο».

2. Οι στίχοι των μπλουζ, εκτός του ότι ακολουθούν τη φόρμα A A B, συχνά αφηγούνται κάποια ιστορία. Σκεφτείτε μια σύντομη ιστορία για το δικό σας τραγούδι.

Τα θέματα –για παράδειγμα- που μπορείτε να χρησιμοποιήσετε είναι για ένα διαγώνισμα σε κάποιο μάθημα που δεν έχετε προετοιμαστεί, για το πάρτι που δε σας κάλεσαν, ή για οποιοδήποτε άλλο συμβάν.

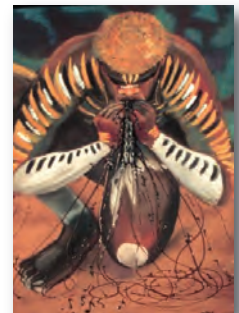
- Χρησιμοποιήστε για τους στίχους σας τη φόρμα A A B. _____

• Στο τέλος, αναρτήστε τις δικές σας δημιουργίες στον πίνακα ανακοινώσεων της τάξης.

3. Η μουσική ροκ δανείστηκε πολλά στοιχεία από τα μπλουζ, σε ό,τι αφορά τη μουσική και τους στίχους.

• Ο παρακάτω πίνακας περιλαμβάνει στοιχεία από τη δομή των μπλουζ τραγουδιών (οι λέξεις του πίνακα με γκρι χρώμα) και θα σας βοηθήσει να βρείτε κοινά στοιχεία και διαφορές ανάμεσα στα μπλουζ και τα σύγχρονα είδη μουσικής.

• Συμπληρώστε με τικ (✓) τον παρακάτω πίνακα και απαντήστε έχοντας στο μυαλό σας το αγαπημένο σας τραγούδι.

Επανάληψη στίχων	Θεματολογία
☐ συχνά ☐ μερικές φορές ☐ σπάνια ☐ ποτέ	☐ κοινωνικό ενδιαφέρον ☐ προσωπικό ενδιαφέρον ☐ έρωτας/σχέσεις ☐ πολιτική
Ομαδοποίηση των στροφών ☐ συχνά ☐ μερικές φορές ☐ σπάνια ☐ ποτέ	Ακροατήριο ☐ συγκεκριμένες δημογραφικές ομάδες ☐ όχι συγκεκριμένο ακροατήριο
Χρήση ιδιωματικής γλώσσας ☐ συχνά ☐ μερικές φορές ☐ σπάνια ☐ ποτέ	Οι στίχοι αφηγούνται μια πλήρη ιστορία ☐ ναι ☐ όχι

4. Τραγουδίστε και συνοδεύστε το πασίγνωστο τραγούδι "When The Saints Go Marching In". Εντοπίστε τους συμβολισμούς που υπάρχουν στο κείμενο.

OH WHEN THE SAINTS GO MARCHIN' IN WHEN THE SAINTS GO MARCHIN' IN
 IN OH LORD I WANT TO BEIN THAR NUM BEE WHEN THE SAINTS GO MARCHIN' IN

And when the sun refuse (begins) to shine
 And when the sun refuse (begins) to shine
 Oh, Lord I want to be in that number
 When the saints go marching in

When the moon turns red with blood
 When the moon turns red with blood
 Oh, Lord I want to be in that number
 When the saints go marching in

Oh, when the trumpet sounds the call
 Oh, when the trumpet sounds the call
 Oh, Lord I want to be in that number
 When the saints go marching in

All that Jazz!

1. Ακούστε το **Mood Indigo** του συνθέτη Ντιουκ Έλινγκτον. Το Mood Indigo σημάδεψε την ιστορία της τζαζ, λόγω του καινοτόμου συνδυασμού των οργάνων-ιδιαίτερα αυτών που παίζουν τις ψηλές και αυτών που παίζουν τις χαμηλές νότες.

- Τι συνδυασμούς οργάνων ακούτε στην αρχή του κομματιού; Κυκλώστε τη σωστή απάντηση.

A. Τρομπόνι, κλαρινέτο, τρομπέτα

B. Τρομπέτα, κόρνο, φλάουτο

Γ. Βιολί, πιάνο, τύμπανα

- Στην αρχική φράση, ποιο όργανο παίζει τις ψηλές νότες;

A. κλαρινέτο

B. όμποε

Γ. τρομπέτα

- Στην ίδια φράση, ποιο όργανο παίζει τις χαμηλές νότες;

A. τρομπέτα

B. βιολί

Γ. μπάσο

- Λαμβάνοντας υπόψη τα στοιχεία της σύνθεσης, (μελωδία, αρμονία, ρυθμός, μουσικά όργανα, περιεχόμενο στίχων), τι σημαίνει το λουλακί ύφος (mood indigo) που θέλει να προβάλλει ο συνθέτης; _____

2. Προσπαθήστε να συνοδεύσετε ρυθμικά το τραγούδι «Minnie the Moocher» (του Cab Calloway). Το ρυθμικό σχήμα «swing» (και όχι το στυλ σουίνγκ) στη μουσική γλώσσα σημαίνει τονισμό στην άρση του μέτρου και είναι πολύ σημαντικό στον αυτοσχεδιασμό.

Στο σουίνγκ ακολουθείται το παρακάτω σχήμα:

...με αυτόν όμως τον τρόπο:

3. Στον παρακάτω πίνακα υπάρχει ο οδηγός ακρόασης της Γαλάζιας Ραψωδίας του Τζωρτζ Γκέρσουιν.

Προσπαθήστε να εντοπίσετε τους τρόπους με τους οποίους παρουσιάζεται το πρώτο θέμα και να τοποθετήσετε τα παρακάτω όργανα με τη σειρά που ακούγονται στην έκθεση του πρώτου θέματος.

Πιάνο, κλαρινέτο, ορχήστρα, τρομπέτα

--	--	--	--

4. Δοκιμάστε να τραγουδήσετε με scat singing το κύριο θέμα «Take Five» του Πωλ Ντέσμοντ (Paul Desmond, Ανθολόγιο σελ. 171).

Το Κουαρτέτο του Ντέιβ Μπρούμπεκ

Πέτρα που κυλάει δε χορταριάζει

1. Προσπαθήστε να τραγουδήσετε το «Rock Around the Clock» του Bill Haley και συνοδεύστε το κάνοντας στράκες σε όλη τη διάρκεια του κομματιού με το διπλανό μοτίβο:

One two three o' clock four o' clock rock five six seven o' clock eight o' clock rock

5
nine ten eleven o' clock twelve o' clock rock we're gon na rock a round the clock to night Put your

9
glad rags on join me hon' we'll have some fun when the clock strikes one we're gon na

13
rock a round the clock to night we're gon na rock rock rock 'till broad day light we're gon na

17
rock gon na rock a round the clock to night

Το τραγούδι «Rock Around the Clock» βασίζεται στη δομή του δωδεκάμετρου μπλουζ. Αν η I συγχորδία είναι η Ντο Μείζονα, ποια θα είναι η IV και ποια η V; _____

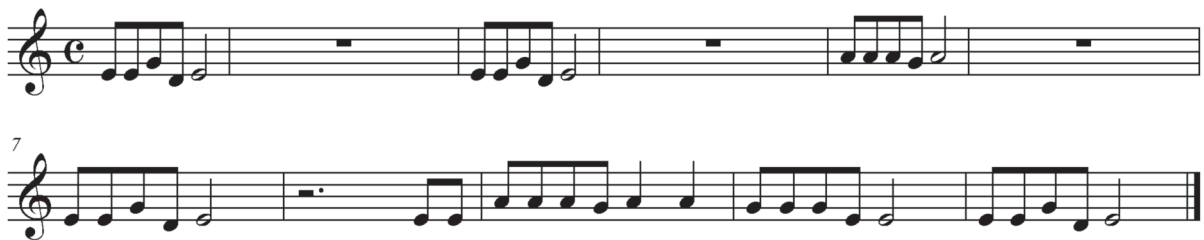
2. Θα ακούσετε πέντε μουσικά παραδείγματα. Προσπαθήστε να τα ταξινομήσετε στον παρακάτω πίνακα.

Ροκ εν Ρολ	
Σόουλ	
Ροκ	
Τζαζ	
Χαρντ Ροκ	

3. Το τραγούδι «Riders on the Storm» των Ντορς (The Doors) γράφτηκε το 1971. Ο Ρέι Μαντζάρεκ με το ηλεκτρικό πιάνο μιμείται τους ήχους της καταιγίδας και του κεραυνού. Είναι γραμμένο σε Δώριο Ρε τρόπο.

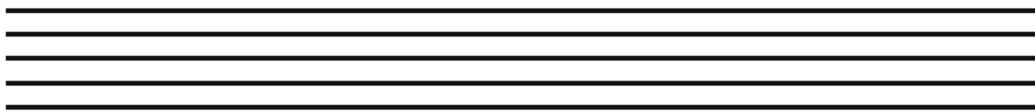
Οι Ντορς ήταν ένα αμερικάνικο ροκ συγκρότημα που ιδρύθηκε το 1965 και αποτελούνταν από τους Τζιμ Μόρισον (Jim Morrison)-φωνή, Ρέι Μαντζάρεκ (Ray Manzarek)-πλήκτρα, Τζων Ντένσμορ (John Densmore)-ντραμς και Ρόμπι Κρίγκερ (Robby Krieger)-κιθάρα. Υπήρξαν ένα από τα πιο αντιφατικά συγκροτήματα της εποχής τους, λόγω των μεταφορικών στίχων του Μόρισον στα τραγούδια τους. Το συγκρότημα διαλύθηκε το 1971. Έχει πουλήσει πάνω από 76 εκατομμύρια άλμπουμ παγκοσμίως και εξακολουθεί να πουλάει 1 εκατομμύριο δίσκους ετησίως.

- Στο παρακάτω πεντάγραμμο είναι γραμμένη η μελωδία του τραγουδιού «Riders on the Storm». Προσπαθήστε να την αναπαράγετε (παίζοντας ή τραγουδώντας τις νότες).

Στο πεντάγραμμο σημειώστε τις νότες που αποτελούν το τραγούδι από την πιο χαμηλή (Ρε) στην πιο ψηλή.

Συμπληρώστε τις υπόλοιπες που λείπουν μέχρι την επόμενη επανάληψη της Ρε και θα έχετε σχηματίσει το Δώριο Ρε τρόπο.

- Παρακάτω υπάρχουν τα λόγια και οι συγχορδίες της πρώτης στροφής του τραγουδιού.

Προσπαθήστε με μελωδικά όργανα να παίζετε ταυτόχρονα κάποιοι τη μελωδία, άλλοι τις συγχορδίες και να τραγουδάτε όλοι μαζί.

Τρίβοντας μια νάιλον σακούλα παράγεται ένας ήχος που μιμείται τη βροχή. Μερικοί δοκιμάστε να δημιουργήσετε ηχητικά εφέ, την ώρα που παίζετε το τραγούδι (στα σημεία των παύσεων).

Μι- <i>Riders on the storm</i>	(Καβαλάρηδες στην καταιγίδα)
Μι- <i>Riders on the storm</i>	(Καβαλάρηδες στην καταιγίδα)
Λα- <i>Into this house we're born</i>	(Σ' αυτό το σπίτι έχουμε γεννηθεί)
Μι- <i>Into this world were thrown</i>	(Σ' αυτόν τον κόσμο μας πέταξαν)
Ρε+ <i>Like a dog without a bone</i>	(Όπως το σκυλί χωρίς ένα κόκαλο)
Ντο+ <i>An actor out alone</i>	(Όπως τον ηθοποιό μόνο στη σκηνή)
Μι- <i>Riders on the storm</i>	(Καβαλάρηδες στην καταιγίδα)

4. Φτιάξτε το προφίλ του αγαπημένου σας είδους μουσικής, τραγουδιστή ή συγκροτήματος και παρουσιάστε το στους συμμαθητές σας. Για να βοηθηθείτε απαντήστε στα παρακάτω ερωτήματα:

Τι είδους μουσική παίζει (ο τραγουδιστής ή το συγκρότημα);

- Ποιοι το αποτελούν (αν πρόκειται για συγκρότημα);
- Πότε δημιουργήθηκε (ή αν είναι ένας καλλιτέχνης, πότε εμφανίστηκε για πρώτη φορά στη δισκογραφία);
- Για ποια θέματα μιλούν τα τραγούδια του τραγουδιστή/συγκροτήματος;

Μπορείτε να εμπλουτίσετε την παρουσίασή σας βάζοντας να ακουστούν ηχητικά αποσπάσματα από τον τραγουδιστή/συγκρότημα της επιλογής σας, να δείξετε κάποιο βίντεο ή βίντεο κλιπ, ή να ετοιμάσετε μια παρουσίαση με τον ηλεκτρονικό υπολογιστή.

Το φαινόμενο Beatles

1. Ακούστε και τραγουδήστε το Eleanor Rigby των Beatles. Στο τραγούδι εναλλάσσονται οι συγχορδίες Ντο μείζονα (Ντο+) και Μι ελάσσονα (Μι-). Σημειώστε πάνω από τους στίχους σε ποια σημεία εντοπίζετε τις αλλαγές των συγχορδιών.

Ah, look at all the lonely people!

Eleanor Rigby picks up the rice in the church where a wedding has been

Lives in a dream

Waits in the window, wearing the face that she keeps in a jar by the door

Who is it for?

All the lonely people, where do they all come from?

All the lonely people, where do they all belong?

2. Ακούστε το Across the Universe. Χωριστείτε σε ομάδες και φτιάξτε μια δραματοποίηση που να περιγράφει τις εικόνες στις οποίες αναφέρεται το τραγούδι.

Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε αντικείμενα που βρίσκονται στην τάξη σας, να κινηθείτε ελεύθερα στο χώρο ή ό,τι άλλο αποφασίσει η ομάδα σας.

*Λέξεις ξεχύνονται σαν ατέλειωτη βροχή μέσα σε χάρτινο φλιτζάνι
Κατρακυλάνε, ενώ περνάνε γλιστρούν μακριά στο σύμπαν.*

*Λίμνες δυστυχίας, κύματα χαράς πλανιούνται μέσα στο ανοιχτό μυαλό
μου κυριεύοντας και χαϊδεύοντάς με.*

Τίποτε δε θα αλλάξει τον κόσμο μου

*Είδωλα διαθλώμενου φωτός που χορεύουν μπροστά μου σαν εκατομμύρια
μάτια.*

Με καλούν ξανά και ξανά μέσα στο σύμπαν.

*Σκέψεις φιδοσέρνονται σαν αεικίνητη πνοή
μέσα σε γραμματοκιβώτιο.*

Κουτροβαλάνε στα τυφλά,

καθώς τραβούν το δρόμο τους μέσα στο σύμπαν.

*Ήχοι γέλιου πνεύματα της γης αντηχούν
μέσα στην ανοιχτή μου αντίληψη,
παρακινώντας και προσκαλώντας με.*

*Ο απέραντος αιώνιος έρωτας που λαμποκοπά τριγύρω μου
σαν ένα εκατομμύριο ήλιοι
με καλεί ξανά και ξανά μέσα στο σύμπαν.*

Η ιστορία ενός τοίχου

1. Τραγουδήστε το τραγούδι των Πινκ Φλόυντ «**Another Brick in the Wall (Part II)**» (Ανθολόγιο σελ. 177).

- Διαβάστε τις νότες που αντιστοιχούν στον πρώτο στίχο στην παρτιτούρα (μέτρα 1-2 και 5-6).
- Στο παρακάτω πεντάγραμμο χρησιμοποιήστε τις ίδιες νότες αλλά διαφορετικές αξίες (τέταρτα, όγδοα, μισά κ.τ.λ.), για να φτιάξετε ένα δικό σας θέμα.
- Προσπαθήστε να το τραγουδήσετε με το στίχο: **we don't need no education.**

2. Βάλτε τους δικούς σας στίχους στο τραγούδι «Another Brick in the Wall». Γράψτε τους δικούς σας στίχους στο χώρο κάτω από το τραγούδι. Μιλήστε για τα προβλήματα των μαθητών στο Γυμνάσιο και τη σχέση τους με τους καθηγητές. Πείτε τις απόψεις σας για το εκπαιδευτικό σύστημα. Φτιάξτε τους στίχους έτσι ώστε να ταιριάζουν με τη μουσική και τραγουδήστε το τραγούδι με τα δικά σας λόγια.

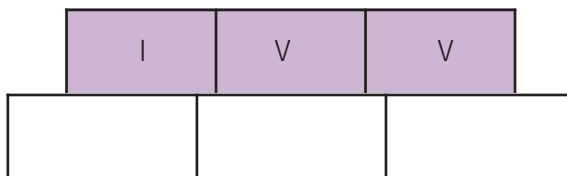
*We don't need no education
 We don't need no thought control
 No dark sarcasm in the classroom
 Teachers leave the kids alone
 Hey! Teachers leave the kids alone
 All in all it's just another brick in the wall
 All in all you're just another brick in the wall*

Τι έμαθα...

1. Αν η Ντο+ είναι η I συχορδία στο παρακάτω τραγούδι του Μπομπ Ντύλαν, τότε ποια θα είναι η IV και ποια η V;

Ντο+ Φα+ Ντο+ Λα- Ντο+ Φα+ Ντο+ Σολ+

How many roads must a man walk down before you call him a man?

2. Κάντε την αντιστοιχία των λέξεων της αριστερής στήλης με τη δεξιά.

Σπιρίτσουαλ

Τραγούδια της δουλειάς

Ντίξιλαντ

Σουίνγκ

Φρη τζαζ

Μεγάλες ορχήστρες

Αυτοσχεδιασμός

Θρησκευτικό τραγούδι

Ερωταπαντήσεις

Μελωδικό και ρυθμικό τμήμα

3. Βάλτε τα παρακάτω είδη μουσικής στη σειρά από το παλαιότερο προς το πιο σύγχρονο, αριθμώντας από το 1 ως το 5, ανάλογα με την εποχή που εμφανίστηκαν.

	Χιπ-χοπ
	Ντίσκο
	Ροκ εν ρολ
	Εναλλακτικό ροκ
	Σόουλ

4. Απαντήστε τις παρακάτω ερωτήσεις.

A. Το τραγούδι αυτού του συγκροτήματος ταξιδεύει στο διάστημα προς τον Πολικό Αστέρα: _____

B. Ο δίσκος αυτός ήταν ένα concert album (στα Αγγλικά.): _____

Γ. Στο _____ ο τραγουδιστής αφηγείται ρυθμικά στίχους με έντονο ρυθμό και ομοιοκαταληξία.

Δ. Στη μουσική _____ ο ντι τζέϊ φτιάχνει το τραγούδι μέσω ηλεκτρονικού υπολογιστή.

5. Ενώστε με μια γραμμή την κάθε εικόνα με το είδος μουσικής που πιστεύετε ότι ταιριάζει.

1. Σόουλ

2. Ροκ εν ρολ

3. Ραπ

Ελληνικές μουσικές ιστορίες

Η ελληνική μουσική του χτες και του σήμερα

1. Ενώστε με γραμμή τις λέξεις της αριστερής στήλης με τις λέξεις που αντιστοιχούν στη δεξιά:

Ρεμπέτικο	Δεκαετία του '60
Πολιτικό	Δεκαετία του '40
Έντεχνο	Δεκαετία του '70
Αντιπολεμικό	Δεκαετία του '20

2. Στο παρακάτω πεντάγραμμο δίνεται ένα απόσπασμα από το τραγούδι «Οδός Αριστοτέλους», του Γ. Σπανού σε στίχους του Λ. Παπαδόπουλου.

Ακούστε τον καθηγητή σας να παίζει το απόσπασμα (με τις συγχορδίες) και σημειώστε στο παρακάτω πλαίσιο τις συγχορδίες που χρησιμοποιούνται στο τραγούδι, όπως συμβολίζονται πάνω από το πεντάγραμμο (π.χ. Ντο+, Φα- κ.τ.λ.).

Λα- Ρε- Μι+ Λα-

5 Λα- Ρε- Μι+ Λα-

- Μια συγχορδία αποτελείται από τρεις ή και περισσότερους φθόγγους που ακούγονται ταυτόχρονα. Η κατασκευή μιας συγχορδίας βασίζεται στην τοποθέτηση των μουσικών φθόγγων ανά διαστήματα τρίτης.

Για παράδειγμα, **Φα** (Σολ) **Λα** (Σι) **Ντο**. Όταν οι νότες που αποτελούν μια συγχορδία είναι τρεις, τότε αυτή λέγεται τρίφωνη συγχορδία.

Στο διπλανό πεντάγραμμο σημειώστε τις συγχορδίες που σχηματίζονται παίρνοντας ως βάση τη νότα Λα και τη νότα Μι.

- Χωριστείτε σε τρεις ομάδες και τραγουδήστε τη συγχορδία που σχηματίζεται με βάση τη νότα Λα. Μια ομάδα θα τραγουδάει την πρώτη νότα, μία τη δεύτερη και μία την τρίτη νότα της συγχορδίας.

3. Παρακάτω δίνεται ένα απόσπασμα από το τραγούδι του Λ. Μαχαιρίτσα «Τερατάκια τσέπης».

Λα-
 Στα τρι - ά - ντα σου δεν κρα - τιο - σου - να για ά - νε - τος μου περ -
 Ού - τει - λι - κρι - νής ού - τεαν - θρω - πι - στής σαν ξο - φλη - μέ - νος α -

5
 Μι+ Λα- Μι+ Λα-
 νιο - σου - να τώ - ρα στα σα - ρά - ντα πέ - ντε πα - τρι - άρ - χης τό χεις δει.
 γω - νι - στής που φο - βά - ται το παι - χνί - δι και το παί - ζει δι - κα - στής.

10
 Ντο+ Σολ+ Φα+ Ντο+
 Τε - ρα - τά - κι της τσέ - πης καθρεφ - τά - κι της λύ - πης κά - πο -

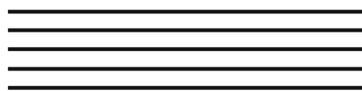
15
 Σολ+ Ρε- Μι+ Λα- D.C.
 τη - μου - να χί - πης και φρι - κιο και ά - ντι - ε - ξου - σι - α - στής.

- Οι μείζονες συγχορδίες σχηματίζονται από τις νότες μιας μείζονας κλίμακας και συμβολίζονται με + και οι ελάσσονες από τις νότες μιας ελάσσονας και συμβολίζονται με - . Σημειώστε ποιες μείζονες και ποιες ελάσσονες συγχορδίες χρησιμοποιούνται στο συγκεκριμένο τραγούδι.

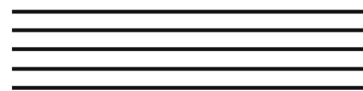
Μείζονες συγχορδίες	Ελάσσονες συγχορδίες

- Στο παρακάτω πεντάγραμμο σχηματίστε τρίφωνες συγχορδίες με βάση τις νότες Ντο, Φα και Σολ.

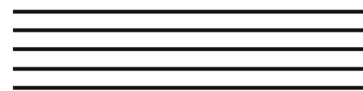
Ντο

Φα

Σολ

- Τραγουδήστε τη συγχορδία Λα που έχετε σχηματίσει στην άσκηση 2 και μετά τη συγχορδία Ντο από την άσκηση 3, χωρισμένοι σε τρεις ομάδες (μία ομάδα για κάθε νότα της τρίφωνης συγχορδίας). Η Λα είναι ελάσσονα συγχορδία και η Ντο μείζονα. Είναι διαφορετικό το άκουσμά τους;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

Ρεμπέτικο και λαϊκό τραγούδι

1. Στο παρακάτω πεντάγραμμο είναι γραμμένο το ρεμπέτικο τραγούδι «Ήσουν τι ήσουν».

Τραγουδήστε το και στη συνέχεια χωριστείτε σε δύο ομάδες. Η μία θα τραγουδάει τα λόγια και η άλλη θα τραγουδάει το ισοκράτημα (δηλ., τα ίδια λόγια αλλά μόνο στη νότα Ρε).

Ρε

Ή - σου - να τι ή - σου - να μα - πα - ζι - μα - δο κλέφ - τρα

2

τώ - ρα που σε πή - ρα εγώ γυ - ρεύ - εις - σούρ - τα φέρ - τα

Προσθέστε ρυθμική συνοδεία το βασικό ρυθμικό σχήμα του ζεϊμπέκικου, που είχατε διδαχθεί στο κεφάλαιο «Μουσική και κινηματογράφος».

Ήσουν ξυπόλητη και μάζευες ραδίκια,
 τώρα που σε πήρα εγώ, γυρεύεις σκουλαρίκια.

Ήσουν στην αγορά και τάζεις κοκόρους,
 τώρα που σε πήρα εγώ, ζητάς αεροπόρους.

Το τραγούδι αυτό έχει αυτοσχεδιαζόμενους-σατιρικούς στίχους. Φτιάξτε το δικό σας δίστιχο και τραγουδήστε το.

2. Στα παρακάτω πεντάγραμματα υπάρχει η αρχή του τραγουδιού του Β. Τσιτσάνη «Συννεφιασμένη Κυριακή» και του «Ακάθιστου Ύμνου» της εκκλησιαστικής μουσικής.

Κυκλώστε τους κύριους φθόγγους της μελωδίας του τραγουδιού «Συννεφιασμένη Κυριακή» (νότες δηλ. όπου υπάρχει συλλαβή του στίχου).

Συν-νε-φια-σμέ-νη - Κυ - ρια-κή - μοιά - ζεις με την καρ-διά - μου

Τη Υ - περ - μά - χω στρα - τη - γώ - τα νι - κη - τή - ρι - α

- Συγκρίνετε τις δύο μελωδίες όσον αφορά το ρυθμό και τη μελωδική κίνηση. Υπάρχουν κοινά στοιχεία; Κυκλώστε τη σωστή απάντηση.

ΝΑΙ

ΟΧΙ

3. Βρείτε και σημειώστε πέντε σημερινά τραγούδια που παίζονται σε στυλ ρεμπέτικο.

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

4. Ακούστε και τραγουδήστε το παραδοσιακό «Καροτσέρης» (Ανθολόγιο σελ. 53) και το τραγούδι «Καροτσέρη τράβα» του Απ. Χατζηχρήστου (Ανθολόγιο σελ. 71).

- Συνοδεύστε τα με ποτηράκια, κομπολόι με ποτηράκι και κουτάλια.
- Ποιες ομοιότητες και ποιες διαφορές παρατηρείτε στα δύο τραγούδια σε ό,τι αφορά το μέτρο, τη μελωδική κίνηση και το στίχο;
- Πόσο στενά συνδεδεμένο είναι το παραδοσιακό με το λαϊκό τραγούδι σε ό,τι αφορά τη χρήση μουσικών οργάνων, τη θεματολογία τους και τους ρυθμούς;

5. Ακούστε και τραγουδήστε το τραγούδι του Μανώλη Χιώτη «Πολλές φορές (πού θα πας)».

Συνοδεύστε το τραγούδι σας χρησιμοποιώντας τα εξής αντικείμενα: μολύβια (στο σιδερένιο μέρος του θρανίου) για την 1η γραμμή, κασετίνα-σεϊστρο για τη 2η γραμμή και παλαμάκια για την 3η .

Διαθεματική εργασία

Στις ηλεκτρονικές διευθύνσεις www.rebetiko.gr, www.rebetiko.com και www.tsitsanis.gr, θα βρείτε με τη βοήθεια του καθηγητή σας της Πληροφορικής, πληροφορίες για τον Βασίλη Τσιτσάνη και για το ρεμπέτικο γενικότερα.

- Φτιάξτε το προφίλ του Β. Τσιτσάνη και αναρτήστε την εργασία σας στον πίνακα ανακοινώσεων της τάξης ή στον ηλεκτρονικό κόμβο του σχολείου σας.
- Καταγράψτε στίχους ρεμπέτικων τραγουδιών ανάλογα με τη θεματολογία τους και δημιουργήστε το δικό σας «Ανθολόγιο Ρεμπέτικων Τραγουδιών». Το Ανθολόγιό σας θα μπορεί να το δανείζεται κανείς από τη Δανειστική Βιβλιοθήκη του σχολείου σας.
- Με τη βοήθεια του Φιλολόγου σας, δημιουργήστε ένα γλωσσάρι με τις παράξενες λέξεις των ρεμπέτικων τραγουδιών.

Ελληνική τζαζ

1. Θα ακούσετε τρία παραδείγματα ελληνικής τζαζ. Προσπαθήστε να τα αντιστοιχίσετε με τις παρακάτω εποχές.

1ο παράδειγμα

Σήμερα

2ο παράδειγμα

Κατοχή

3ο παράδειγμα

Δεκαετία του '60

2. Το τραγούδι «Βίρα τις Άγκυρες» γράφτηκε το 1949 από το Γ. Μουζάκη, σε στίχους Αλ. Αγγελόπουλου.

Ρυθμικό Σχήμα

Τραγουδήστε το τραγούδι και χτυπήστε το διπλανό ρυθμικό σχήμα για να συνοδεύσετε το τραγούδι σας.

Μετά τη Γερμανική Κατοχή, οι Έλληνες είχαν την ανάγκη να ξεφύγουν από τη δυστυχία και την ανέχεια και να δουν με μεγαλύτερη αισιοδοξία τη ζωή. Σημειώστε ποιες φράσεις δηλώνουν αυτήν την ανάγκη.

Μες στη φτώχεια καστην απο νιά έχω ζήσει τα πιόμορφα μου χρόνια...

5 γ'αν τό άνοι ξεναύτη τα πα νιά για να φύγω απ' αυ τό το ντου νιά. *Fine*

9 Βίρα τις άγκυρες για ξένοους τό πους να δουν τα μάτια μας άλλους αν θρώπους
 13 Βίρα τις άγκυρες και βάλε πλώρη μα κριά απ' το έρημο το φτώχο χώρι *D.S. al Fine*

σ'άλλα λιμά νια σε ξένα μέρη μας πάει πρίμα μα κριά τ'α γέρι.---

3. Στο παρακάτω πεντάγραμμο είναι γραμμένο ένα απόσπασμα από το τραγούδι «Αν σ' αρνηθώ αγάπη μου» σε μουσική του Μίμη Πλέσσα και στίχους της Δανάης.

Αν σ' αρ νη θώ α γά πη μου κα κό με γά λο να βρω
 να μη με θέ λει ου ρα νός ή λιο να βλέ πω μαύ ρο.

Αν σ' αρνηθώ αγάπη μου να μ' αρνηθούν οι φίλοι
 Χάδι ποτέ μου να μη δω, να μη φιλήσω χείλη.

Αν σ' αρνηθώ φιλή σταυρό κι όρκο βαρύ σου κάνω
 Αν σ' αρνηθώ αγάπη μου, να πέσω αν πεθάνω.

Τραγουδήστε το τραγούδι και συνοδεύστε το ρυθμικά με στράκες (τρίψιμο του αντίχειρα με το μέσο) σε αντι-χρονισμό.

4. Μια πολύ σημαντική τάση της μουσικής τζαζ αποτέλεσε η λεγόμενη «έθνικ τζαζ», δηλαδή τζαζ που δανείζεται στοιχεία από την παραδοσιακή μουσική.

Οι «Mode Plagal» είναι ένα ελληνικό συγκρότημα που πειραματίζεται πάνω στην «έθνικ τζαζ».

Ακούστε την «Πικροδάφνη» (βασισμένο στο ομώνυμο ελληνικό παραδοσιακό τραγούδι) και κυκλώστε τη σωστή απάντηση στις παρακάτω ερωτήσεις:

α. Σε τι μέτρο είναι γραμμένο το τραγούδι;

- A. 3/4 B. 4/4 Γ. 7/8

β. Ποιο όργανο παίζει τη μελωδία;

- A. Σαξόφωνο B. Κιθάρα Γ. Ντραμς

γ. Υπάρχουν στοιχεία που να θυμίζουν παραδοσιακό τραγούδι;

- A. ΝΑΙ B. ΟΧΙ

Mode Plagal

Τι έμαθα...

1. Στο παρακάτω απόσπασμα του τραγουδιού «Γέλα πουλί μου» των Χάρη και Πάνου Κατσιμίχα, χρησιμοποιούνται μείζονες και ελάσσονες συγχορδίες. Γράψτε στην αριστερή στήλη τις μείζονες και στη δεξιά τις ελάσσονες συγχορδίες του αποσπάσματος.

Μείζονες συγχορδίες	Ελάσσονες συγχορδίες
1.	1.
2.	2.
3.	3.
4.	
5.	

2. Αντιστοιχίστε τα παρακάτω ρεμπέτικα τραγούδια με την κατάλληλη κατηγορία ανάλογα με τον τίτλο τους ενώνοντας με μια γραμμή τις λέξεις της αριστερής στήλης με τις λέξεις της δεξιάς.

Όμορφη μελαχρινή
Καπετάν Ανδρέας Ζέπος
Κάποια μάνα αναστενάζει
Όμορφη Θεσσαλονίκη
Στς Αλβανίας τα βουνά

Μάνα
Συγκεκριμένα πρόσωπα
Διάφορες πόλεις
Πόλεμος
Ερωτικά

3. Λύστε το σταυρόλεξο.

ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ

1. Σημαίνει «ρέμπελος» ή «επαναστάτης».
2. Μεταλλικά κύμβαλα, που χρησιμοποιούνται για τη συνοδεία ρεμπέτικων.
3. Το «...Κύμα» ονομάστηκε το είδος μουσικής του Γ. Σπανού.
4. Αυτό το είδος εκπροσώπησε ο Μ. Χατζιδάκις, μελοποιώντας ποίηση.
5. Η «...», η ξακουστή του Πειραιώς, ήταν η πρώτη ρεμπέτικη κομπανία.

ΚΑΘΕΤΑ

1. Τραγούδι της δεκαετίας του '20 με ρομαντικά θέματα στους στίχους του.
2. Βασίλης..., ο δημιουργός της «Συννεφιασμένης Κυριακής».

Στις γειτονιές του ελληνικού τραγουδιού

Οδός Μάνου Χατζιδάκι

1. Τραγουδήστε το τραγούδι «Όνειρο των παιδιών της γειτονιάς» από την «Οδό Ονείρων» του Μ. Χατζιδάκι. Δοκιμάστε στην αρχή όλη η τάξη την πρώτη φωνή και στη συνέχεια χωριστείτε σε δύο ομάδες και τραγουδήστε δίφωνα αφού δοκιμάσετε χωριστά τη δεύτερη φωνή. Στο ρεφραίν μπορείτε να χτυπάτε με παλαμάκια το μέτρο 9/8.

1. Κά - θε κή - πος έ - χει μια φω - λιά για τα που - λιά
Κά θε δρό - μος έ - χει μια καρ - διά για τα παι - διά

5. μα κυ - ρά μουε - σύ σαν τι να λες με την - αυ - γή και κοι - τας τ'α -
Δος μου τα μαλ - λιά σου να τα κά - νω προ - σευ - χή για να ξε - ναρ -

10. στέ ρια πουό - λο πέ - φτουν σα βρο - χή Λα λα λα λα λα λα λα λα
χί - σω το τρα γού - διαπ' την αρ - χή

15. λα λα λα λα λα λα λα λα λα λα
λα λα λα λα λα λα λα λα λα λα

- Εναλλακτικά, δοκιμάστε να παίξετε σε κάποιο μελωδικό όργανο τη δεύτερη φωνή, για να συνοδεύσετε το τραγούδι σας.

2. Ακούστε το «Έλα πάρε μου τη λύπη» του Μ. Χατζιδάκι σε στίχους Ν. Γκάτσου. Τραγουδήστε το με τον τρόπο που είναι γραμμένο στην παρακάτω παρτιτούρα.

Η πρώτη σειρά είναι η εισαγωγή.

Δοκιμάστε να την τραγουδήσετε με «μ μ μ...» ή να την παίξετε σε κάποιο μελωδικό όργανο.

Λα- Μι+ Φα+ Μι+

5 Λα- Ρε- Λα- Φα+ Σολ+ Ντο+

Είσαι έ - να πε - ρι - στέ - ρι που πε - τά στον ου - ρα - νό

13 Φα+ Σολ+ Ντο+ Μι+

Πά - με να 'βρου-μεέ - να - στέ - ρι σέ - ναν κό - σμο μα - κρι -

19 Λα- Φα+ Σολ+ Ντο+

νό Πά - με να 'βρου-μεέ - να - στέ - ρι

25 Μι+ Λα- Ρε- Λα-

σέ - ναν κό-σμο μα-κρι - νό Έ - λα να, έ - λα να να βρου-μέ-να - στέ - ρι

33 Ρε- Μι+ Λα-

που πε - τά που πε - τά ψη - λά στον ου - ρα - νό.

Είσαι ένα καρδιοχτύπι, μου 'χεις κόψει τα φτερά
έλα πάρε μου τη λύπη, έλα δώσ' μου τη χαρά (δισ).

Είσαι ένα καρδιοχτύπι, μου 'χεις κόψει τα φτερά

Τα γαρύφαλλά σου μέτρα, σ' αγαπώ όσο κανείς
κάνω την καρδιά μου πέτρα και προσμένω να φανείς (δισ).

Έλα και σε περιμένω, στη γωνιά του δρόμου να φανείς

α. Σημειώστε τις συγχорδίες που χρησιμοποιούνται. _____

β. Ποια είναι η I, ποια η IV και ποια η V συγχорδιά του τραγουδιού; _____

3. Ακούστε τον «Τσάμικο» από τη «Λαϊκή Αγορά» και κυκλώστε τις σωστές απαντήσεις:

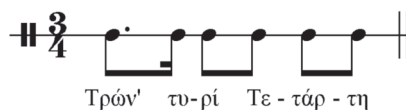
Ποιο όργανο παίζει την εισαγωγή;

- A. Πιάνο B. Κοντραμπάσο Γ. Κιθάρα

Σε τι μέτρο είναι γραμμένο το τραγούδι;

- A. 3/4 B. 5/8 Γ. 2/4

Οι παραδοσιακοί μουσικοί για να μάθουν το ρυθμό του τσάμικου χρησιμοποιούν τη φράση: «Τρων Τυρί Τετάρτη», (επαναλαμβάνοντάς την πολλές φορές).

Προσπαθήστε να παίξετε το ρυθμό της παραπάνω φράσης χτυπώντας παλαμάκια σε κάθε συλλαβή και συνδεύστε με αυτόν τον τρόπο ρυθμικά τον «Τσάμικο» του Μ. Χατζιδάκι, τραγουδώντας (Ανθολόγιο σελ. 101).

4. Στο παρακάτω πεντάγραμμο υπάρχει ένα απόσπασμα από τα «Λιανοτραγούδα» του «Μεγάλου Ερωτικού». Ο Μ. Χατζιδάκις συνέθεσε μουσική πάνω σε λαϊκά ποιήματα της ελληνικής παράδοσης. Χαρακτηριστικό τους είναι η εναλλαγή των μέτρων. Κυκλώστε τα διαφορετικά μέτρα και βρείτε μια φράση που να ταιριάζει στο ρυθμό των μέτρων 1 και 2 (στο τελευταίο όγδοο μπορείτε να μη βάλετε συλλαβή).

Χειρόγραφο του Μ. Χατζιδάκι από τη μουσική για τον «Κύκλο με την Κιμωνία», του Ι. Καμπανέλη

Musical notation with lyrics and meter changes:

1. Απ' ό - λα τ'ά - στρα τ'ου - ρα - νού έ - να εί - ναι που σου

4. μοιά - ζει _____ έ - να που βγαί - νει

6. το πουρ - νό ό - ταν γλυ - κο - χα - ρά - ζει _____

Metric examples:

Μέτρο 1. (6/8 time signature)

Μέτρο 2. (5/8 time signature)

Άξιον Εστί το φως

1. Το «Κυκλάμινο» ανήκει στη συλλογή «Δεκαοχτώ λιανοτράγουδα της πικρής πατρίδας», τα οποία έγραψε ο Γ. Ρίτσος το 1968. Ο ποιητής είχε ζητήσει να μη δημοσιευτούν ούτε να μεταφραστούν, παρά μόνο να τραγουδηθούν.

Τραγουδήστε το «Κυκλάμινο». Οι δύο πρώτες σειρές είναι η εισαγωγή.

Προσπαθήστε να παίξετε με μελωδικά όργανα τις νότες ή να τραγουδήσετε με «λα λα λα...».

Ζητήστε από τον καθηγητή σας να σας συνοδεύσει παίζοντας συγχορδίες.

Nτο+ Σολ+ Λα-

9 Σολ+ Φα+ Nτο+ Σολ+ Φα+ Nτο+ Σολ+ Nτο+ Σολ+ Nτο+

17 Nτο+ Φα+ Nτο+ Φα+ Nτο+ Σολ+ Nτο+ Φα+ Σολ+ Nτο+ Σολ+ Nτο+

Μι κρό που λί μι κρό που λί τριανταφυλ λί δε μέ νο με κλω στί τσα
Με τα σγou ρά με τα σγou ρά φτε ράκια του στον ήλιο πε τα ρί ζει

*Κι αν το τηράξεις μια φορά θα σου χαμογελάσει
κι αν το τηράξεις δυο και τρεις θ' αρχίσει το τραγούδι.*

Συγκρίνετε το «Κυκλάμινο» με τα «Λιανοτράγουδα» του Μ. Χατζιδάκι και απαντήστε στις παρακάτω ερωτήσεις:

α) Σε ποιο από τα δύο τραγούδια υπάρχει κυρίως βηματική κίνηση στη μελωδία της στροφής (δηλ. οι νότες κινούνται διαδοχικά και όχι με πηδήματα); _____

β) Ποιο από τα δύο τραγούδια δεν έχει σταθερό μέτρο; _____

γ) Σε ποιο από τα δύο τραγούδια υπάρχει εισαγωγή; _____

2. Ακούστε από τη μουσική της ταινίας «Z», «Το γελαστό παιδί» (μπουζούκι) και το «Το γελαστό παιδί» (finale).

Παρατηρήστε αν υπάρχουν κοινά στοιχεία στις δύο διαφορετικές ενορχηστρώσεις και απαντήστε στις παρακάτω ερωτήσεις:

α) Σε ποια από τις δύο εκτελέσεις είναι πιο αργός ο ρυθμός; _____

β) Ποιο όργανο παίζει τη μελωδία στη δεύτερη εκτέλεση; _____

γ) Σε ποια εκτέλεση παίζουν πρώτα τα τύμπανα; _____

δ) Ποια εκτέλεση ξεκινάει με τη μελωδία της στροφής και όχι με την εισαγωγή; _____

3. Στο παρακάτω πεντάγραμμο είναι γραμμένη η εισαγωγή του τραγουδιού «Της Δικαιοσύνης Ήλιε» από το «Άξιον Εστί».

- Σε ποια μέτρα υπάρχουν οι ίδιες νότες (Απαντήστε με αριθμό μέτρου π.χ. 3, 7 κ.ά.);
- Τα τέσσερα πρώτα μέτρα είναι η ερώτηση, ενώ τα τελευταία είναι η απάντηση. Πώς είναι η κίνηση της μελωδίας στην ερώτηση (αν εξαιρέσει κανείς το πρώτο μέτρο) και πώς στην απάντηση (εξαιρώντας το τέταρτο μέτρο);

Συμπληρώστε τη σωστή απάντηση με **Ε** για την ερώτηση και **Α** για την απάντηση.

	Ανοδική		Καθοδική		Ανοδική και καθοδική
--	---------	--	----------	--	-------------------------

4. Στο παρακάτω πεντάγραμμο υπάρχει ένα απόσπασμα από το τραγούδι «Τη Ρωμιοσύνη μην την κλαις».

- Γράψτε ένα ρυθμικό σχήμα στη γραμμή που ακολουθεί, για να το συνοδεύσετε.

Σολ+ Ρε+ Σολ+ Ρε+ Σολ+ Λα- Μι-

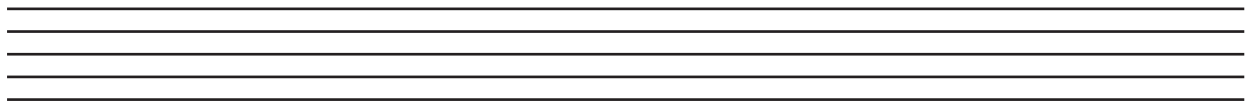
Να τη πε-τιέ - τ'α - πό 'ξαρ - χής κια - ντριεύ - ει και θε - ριεύ - ει

5 Σολ+ Ρε+ Σολ+ Ρε+ Σολ+ Λα- Μι-

και κα-μα-κώ - νει το θε - ριό με το κα - μά - κι τουή - λιου

- Ο συνθέτης για τη φράση «να τη πετιέται από 'ξαρχής» χρησιμοποιεί μόνο δύο νότες (Σολ, Ρε).

Χρησιμοποιήστε αυτές τις δύο νότες για να φτιάξετε το δικό σας μοτίβο πάνω στη φράση «τη Ρωμιοσύνη μην την κλαις» στο παρακάτω πεντάγραμμο και στη συνέχεια τραγουδήστε τη σύνθεσή σας.

Διαθεματική εργασία

- Με τη βοήθεια του Φιλολόγου σας, κάντε δραματοποίηση σε αποσπάσματα του «Άξιον Εστί», χρησιμοποιώντας τη μουσική του Μ. Θεοδωράκη και παρουσιάστε τη στην τάξη.
- Δημιουργήστε τη δική σας «κινηματογραφική μουσική», επεξεργαζόμενοι με διαφορετικούς τρόπους μια μελωδία του Μ. Θεοδωράκη, την οποία θα χρησιμοποιήσετε για να ντύσετε μουσικά μια ταινία δημιουργημένη από σας, με τη βοήθεια του καθηγητή Πληροφορικής.
- Κάντε ένα αφιέρωμα στη μελοποιημένη ελληνική ποίηση με τη βοήθεια του Φιλολόγου σας και παρουσιάστε το στη σχολική μονάδα. Θα μπορούσε να έχει τη μορφή εντύπου ή ηχητικού υλικού.

Η «επιστροφή στις ρίζες» του Γ. Μαρκόπουλου

1. «Η μουσική εργασία πάνω στους Ελεύθερους Πολιορκημένους του Σολωμού άρχισε πριν 14 χρόνια. Έκτοτε άφησα για καιρό το έργο και το '68 ξαναδούλεψα για μεγάλο διάστημα πάνω στα τρία «σχεδιάσματα» του ποιήματος. Πολλές μουσικές μου σκέψεις υπαγορεύτηκαν από τους αγώνες της νεολαίας. Εμπνεύστηκα από εκεί. Η επιλογή του στίχου και του πεζού που έκανα, βασίστηκε στη νοηματική γραμμή μιας αρχής (εισαγωγή), μιας μέσης (δράση) και ενός τέλους (έξοδος)».

Γιάννης Μαρκόπουλος, Αύγουστος 1977

• Παίξτε με μελωδικά όργανα το «Χάραμα» ή τραγουδήστε με κλειστό στόμα δηλ., με «μ μ μ...». Ένας συμμαθητής ή μια συμμαθήτριά σας θα αφηγηθεί το κείμενο.

Ρε+ Σολ+ Ρε+ Λα+ Ρε+

6 Σολ+ Ρε+ Λα+ Ρε+ Σολ+ Ρε+ Σολ+

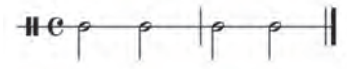
12 Λα+ Σολ+ Ρε+ Σολ+ Λα+ Ρε+

Το χάραμα επήρα του Ήλιου το δρόμο,
 κρεμώντας τη λύρα τη δίκαιη στον ώμο.
 Κι απ' όπου χαράζει ως όπου βυθά
 τα μάτια μου δεν είδαν τόπον
 ενδοξότερον από τούτο τ'άλλωνάκι.

Ακούστε το «Χάραμα» από τους «Ελεύθερους Πολιορκημένους» και το «Χάραμα» από την «Καντάτα Ελευθερίας» του Χρ. Λεοντί. Ποια κοινά στοιχεία εντοπίζετε σε ό,τι αφορά το ρυθμό των δύο συνθέσεων, την ενορχήστρωση και τον τρόπο τραγουδιού; _____

2. Τραγουδήστε το «Άκρα του τάφου σιωπή» (Ανθολόγιο σελ. 102) και συνοδεύστε το τραγούδι σας την πρώτη φορά με το ρυθμικό σχήμα Α και τη δεύτερη με το ρυθμικό σχήμα Β.

Ρυθμικό σχήμα Α

Ρυθμικό σχήμα Β

Πόσο έχει αλλάξει το ύφος του τραγουδιού;

3. Ακούστε το τραγούδι «Χίλια μύρια κύματα» από τον κύκλο τραγουδιών «Ιθαγένεια» σε ποίηση Κ. Χ. Μύρη. Στο τραγούδι ακούγονται πέντε διαφορετικά θέματα.

- Ζητήστε αρχικά από τον καθηγητή σας να παίξει ή να τραγουδήσει το πρώτο θέμα που δίνεται παρακάτω.

Δοκιμάστε να τραγουδήσετε με σολφέζ το πρώτο θέμα.

- Απαντήστε στις παρακάτω ερωτήσεις:

1. Πόσες φορές ακούτε να επαναλαμβάνεται το πρώτο θέμα; Κυκλώστε τη σωστή απάντηση.

A. Τρεις Β. Πέντε Γ. Έξι

2. Αναφέρετε ένα παραδοσιακό μουσικό όργανο, που ακούγεται στο ηχητικό παράδειγμα.

3. Υπάρχει χορωδία;

A. ΝΑΙ Β. ΟΧΙ

Διαθεματική εργασία

Με τη βοήθεια του Φιλολόγου σας ετοιμάστε μια παρουσίαση των «**Ελεύθερων Πολιορκημένων**», χρησιμοποιώντας αποσπάσματα από το ομώνυμο έργο του Γιάννη Μαρκόπουλου.

Η... γειτονιά του Σταύρου Ξαρχάκου

1. Το τραγούδι «Άπονη Ζωή» ήταν από τα πρώτα πολύ δημοφιλή τραγούδια του Στ. Ξαρχάκου σε στίχους του Λ. Παπαδόπουλου.

- Ακούστε το τραγούδι και στη συνέχεια τραγουδήστε το.

Άπο-νη ζω-ή μας πέ-τα-ξες στου δρό-μου την ά-κρη μας_ α - δί - κη σεσ
 6 ού-τε μιαστιγ-μή δεν εί-πες να μας διώ-ξεις το δά-κρυ μας κυ - νή - γη - σεσ
 12 το κρί - μα μας βα-ρύ μας γέν - νη σεσ φτω - χούς
 21 με την καρ-διά πι-κρή γε-μά - τη στε - - - ναγ - μούς

Άπονη ζωή, δεν θέλαμε παλάτια κι αστέρια να μας χάριζες.
 Μια μπουκιά ψωμί για εμάς τα ορφανά περιστέρια, ας καλάλιζες.

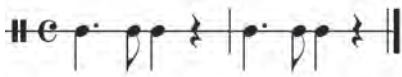
Μας έδειρε ο βοριάς, μας ύπνε η βροχή
 το αίμα της καρδιάς, γιατί είμαστε φτωχοί.

- Σε ομάδες των πέντε ατόμων προσπαθήστε να βάλετε δικά σας λόγια στους δύο πρώτους στίχους του τραγουδιού. Τραγουδήστε τη δημιουργία σας.

2. Τραγουδήστε το «Καίγομαι» από την ταινία «Ρεμπέτικο». Τη δεύτερη φορά κρατήστε ισοκράτημα στη νότα Ρε και προσθέστε το Ρυθμικό σχήμα 1 για να συνοδεύσετε ρυθμικά χτυπώντας παλαμάκια.

Ρε
 Καί - γο - μαι καί - γο-μαι ρί - ξε κιάλ-λο λά - δι στη_ φω-τιά
 5 πνί - γο - μαι πνί - γομιαι πέ-τα με σε θά - λασ - σα πλα - τιά

Ρυθμικό σχήμα 1

Μελωδικό σχήμα 1.

- Αυτοσχεδιάστε μια εισαγωγή για το παραπάνω ρεφραίν. Χωριστείτε σε ομάδες των πέντε.

Οι δύο θα παίζουν ή θα τραγουδούν τη νότα Ρε. Οι άλλοι δύο θα επαναλαμβάνουν το ρυθμικό σχήμα 1 και ένας θα δημιουργεί παίζοντας ή τραγουδώντας έναν αυτοσχεδιασμό, χρησιμοποιώντας μόνο τις νότες Ρε Μι Φα και Λα.

- Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε εναλλακτικά αντί για ισοκράτημα το μελωδικό σχήμα 1.
- Ηχογραφήστε και αξιολογήστε το αποτέλεσμα του αυτοσχεδιασμού σας ή παρουσιάστε τη δουλειά της κάθε ομάδας στην τάξη.

- Βαθμολογήστε την προσπάθειά σας με βαθμό από το 1 ως το 3 (1:τέλεια, 2:μέτρια, 3:όχι και τόσο καλά).

	Βαθμοί
Χρησιμοποίησα όλες τις νότες για τον αυτοσχεδιασμό, κράτησα το ισοκράτημα, έπαιξα το ρυθμικό σχήμα 1	
Συνεργασία και συντονισμός ομάδας	
Αποτέλεσμα εκτέλεσης	
	Σύνολο

Διαθεματική εργασία

- Ζητήστε από τον καθηγητή της Φυσικής Αγωγής να σας διδάξει τα βήματα του χορού για το τραγούδι «Μάτια βουρκωμένα». Δημιουργήστε δύο ομάδες (μια χορευτική και μια μουσική) και παρουσιάστε το τραγούδι στην τάξη.
- Κάνετε με τη βοήθεια του καθηγητή των Καλλιτεχνικών, ένα αφιέρωμα στην κινηματογραφική μουσική του Σταύρου Ξαρχάκου, αποτυπώνοντας εικαστικά σκηνές από τις ταινίες για τις οποίες έγραψε τη μουσική.

Ο δρόμος του Μάνου Λοΐζου

1. Ακούστε και στη συνέχεια τραγουδήστε το «Σ' ακολουθώ» του Μ. Λοΐζου.

Σ'α-κο-λου - θώ στην τσέ - πι σου γλι - στρά - ω σα δι-φρα-
 6 γκά - κι τό-σο δα μι - κρό Σ'α-κο-λου - θώ και *Fine*
 11 ξέ - ρο πως χω - ρά - ω μες στο λα - κά - κι που 'χεις στο λαι - μό
 17 Έ - λα κρά - τη - σέ με και περ - πά - τη - σέ με
 21 Πά - ρε με μα - ζι σου στο βα - θύ φι - λί σου *D.S. al Fine*
 μες στο μα - γι - κό σου το βυ - θό
 μη μ'α - φή - νεις μό - - - νο θα χα - θώ

Σ' ακολουθώ και πάνω σου κολλάω σα φανελάκι καλοκαιρινό
 σ' ακολουθώ, σ' αγγίζω και πονάω, κλείνω τα μάτια και σ' ακολουθώ

Έλα κράτησέ με...

- Με ένα μελωδικό όργανο προσπαθήστε να παίξετε την εισαγωγή, ή τραγουδήστε την με «να να να . . .».

2. Ο «Μέρμηγκας» είναι ένα συμβολικό αντιπολεμικό τραγούδι. Ακούστε το τραγούδι και δοκιμάστε να τραγουδήσετε με σολφέζ ή να παίξετε την παρακάτω εισαγωγή σε κάποιο μελωδικό μουσικό όργανο.

- Τραγουδήστε το τραγούδι.

- Ζητήστε από τον καθηγητή να σας συνοδεύσει παίζοντας συγχορδίες.

Λα+ Μι+ Λα+

Έ - νας μέρ - μη - γκας κου - φός με πή - ρε απ' το χέ - ρι
Εί - μαι λέει ο πιο σο - φός σ'ο - λό - κλη - ρο τ'α - σκέ - ρι

4 Φα## Μι+ Λα+ Μι+

και τα μι - κρά του τα μερ - μη - γκά - - - κια

8 Λα+ Μι+ Λα+ Μι+ Λα+

χει - ρο - κρο - τά - νε μ'εν - θου - σια - σμό εν δυο προσκυ - νά - με εν

13 Μι+ Λα+ Μι+ Λα+ Μι+ Λα+

δυο πο - λε - μά - με εν δυο δεν πει - νά - - - με

Τα βολεύεις μια χαρά σπουδαίο μου μερμήγκι
Όμως πρόσεξε καλά τ' ωραίο σου λαρύγγι.

Και τα μικρά του τα μερμηγκάκια χειροκροτάνε μ' ενθουσιασμό
Εν' δυο...προσκυνάμε Εν' δυο...πολεμάμε Εν' δυο...μα πεινάμε.

Πριν προφτάσω να του πω το σύστημα ν' αλλάξει
πλάκωσε όλο το χωριό το μερμηγκά να κάψει.

Και τα μικρά του τα μερμηγκάκια χειροκροτάνε μ' ενθουσιασμό
Εν' δυο...προσκυνάμε Εν' δυο...μα πεινάμε Εν' δυο.. .θα σε φά-ά-με!

Διαθεματική εργασία

Βρείτε και άλλα μελοποιημένα αντιπολεμικά ποιήματα και φτιάξτε ένα ανθολόγιο με στίχους αντιπολεμικών τραγουδιών. Συνεργαστείτε με τον καθηγητή της Πληροφορικής, τυπώστε τη συλλογή σας και δώστε τη στη Δανειστική Βιβλιοθήκη του σχολείου για να χρησιμοποιείται από τους συμμαθητές σας. Μπορείτε να εικονογραφήσετε το Ανθολογίό σας με τη βοήθεια του καθηγητή των Καλλιτεχνικών.

Για τη μικρή Ελλάδα του Δ. Σαββόπουλου

1. Στην «Εξοδο» από το έργο «Ο Αριστοφάνης γύρισε από τα Θυμαράκια», ο Σαββόπουλος χρησιμοποιεί τη μελωδία του τραγουδιού «Κανονάκι» από το δίσκο «Ρεζέρβα» με διαφορετικά λόγια. Τραγουδήστε την πρώτη φορά με τα λόγια από την «Εξοδο» και τη δεύτερη με τα λόγια από το «Κανονάκι».

Λα Λα Τή- νελ - λα Τή- νελ - λα Καλ - λί - νι - κος Ο Α - ρι - στο -
D.C.
 4 φά - νης πα - λα - μά - κια γύ - ρι - σε - α - πό - τα Θυ - μα - ρά - κια

Τούτος ο κανόνας με το κανονάκι (2)
 αν δεν είχε λόγο χαρισμένο θα 'τανε ψωμί σκουληκιασμένο.
 Πούθεν έρχεται και πούθε ξεχειλίζει (2)
 μες από το ρεύμα και το χρόνο, μες απ' τη συνύθεια και το νόμο.

2. Τραγουδήστε με σολφέζ ή παίξτε σε κάποιο μελωδικό όργανο την εισαγωγή από το τραγούδι «Άγγελος εξάγγελος» και κυκλώστε με μολύβι την ερώτηση και με στυλό την απάντηση.

Ρε- Ντο+ Ρε- Ντο+ Ρε-
 9 Ρε- Ντο+
 Άγ - γε - λος ε - ξάγ - γε - λος μας ήρθ' α - πό μα - κριά γερ -
 13 Ρε- Ντο+ Ρε- Ντο+ Ρε-
 μέ - νος πά - νω σ'έ - να δε - κα - νί - κι

Άγγελος εξάγγελος μας ήρθ' από μακριά
 γερμένος πάνω σ' ένα δεκανίκι.
 Δεν ήξερε καθόλου, μα καθόλου να μιλά
 και είχε γλώσσα μόνο για να γλείφει.

Τα νέα που μάς έφερε ήταν όλα μια ψευτιά
 κι ακούγονταν ευχάριστα στ' αυτί μας.
 Γιατί έμοιαζε μ' αλήθεια η κάθε του ψευτιά
 κι ακούγοντάς τον ησύχαζε η ψυχή μας.

Έσπασε το κρεβάτι του πίσω απ' την αγορά
 κι έλεγε καλαμπούρια στην ταβέρνα.
 Μπαινόβγαινε κεφάτος στα κουρέια και στα λουτρά
 και χάζευε τα ψάρια μες στη στέρνα.
 Για την Ελλάδα του Δ. Σαββόπουλου

Και πέρασε ο χειμώνας κι ήρθε η καλοκαιριά
 κι ύστερα πάλι ξανάρθανε τα κρύα.
 Ώσπου κάποιο βραδάκι, τι τού 'ρθε ξαφνικά
 κι άρχισε να φωνάζει με μανία.

Τα πόδια μου καίκανε σ' αυτή την ερημιά,
 η νύχτα εναλλάσσεται με νύχτα.
 Τα νέα που σας έφερα σας χείδεψαν τ' αυτιά
 μ' απέχουνε πολύ απ' την αλήθεια.

Αμέσως καταλάβαμε τι πήγαινε να πει
 και τού 'παμε να φύγει μουδιασμένα.
 Αφού δεν είχε νέα ευχάριστα να πει
 καλύτερα να μη μάς πει κανένα.

- Χωριστείτε σε οκτώ ομάδες. Μία ομάδα θα παίζει ένα δικό της ρυθμικό σχήμα για να συνοδεύει το τραγούδι. Μία ομάδα θα παίζει ή θα τραγουδάει την εισαγωγή και οι υπόλοιπες έξι θα τραγουδούν και από μια στροφή.

3. Ο Δ. Σαββόπουλος χρησιμοποίησε σε πολύ μεγάλο βαθμό στα τραγούδια του, τους ρυθμούς που πηγάζουν από την ελληνική μουσική παράδοση.

- Το τραγούδι «Τι να τα κάνω τα τραγούδια σας» είναι γραμμένο σε μέτρο 9/8. Ακούστε το τραγούδι και τραγουδήστε ή σφυρίξτε (όπως κάνει ο Σαββόπουλος) την εισαγωγή συνοδεύοντας με παλαμάκια.

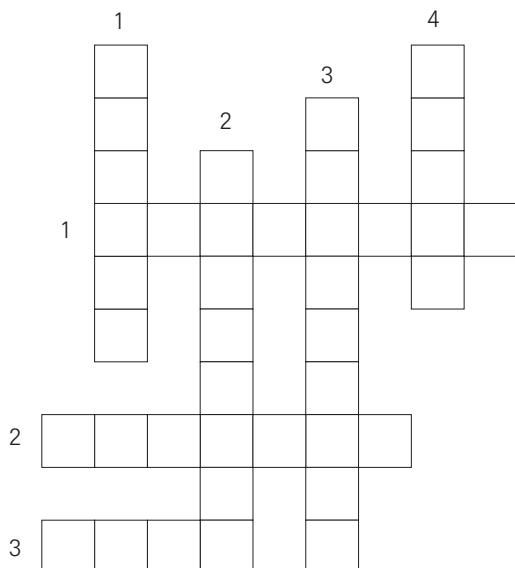

Τι να τα κάνω τα τραγούδια σας
 ποτέ δε λένε την αλήθεια
 ο κόσμος υποφέρει και πονά
 και 'σεις τα ίδια παραμύθια.

- Στο τραγούδι του «As kratihoun oi choroi» χρησιμοποιεί το μέτρο 7/8. Τραγουδήστε την πρώτη στροφή και συνοδεύστε με παλαμάκια.

Τι έμαθα...

1. Λύστε το σταυρόλεξο.

ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ

1. Τραγούδι του Μ. Χατζιδάκι που βασίζεται σε παραδοσιακό χορό.
2. Η δισκογραφική εταιρία που ίδρυσε ο Μ. Χατζιδάκις.
3. Η «...Ονειρών», θεατρική παράσταση με μουσική του Μ. Χατζιδάκι.

ΚΑΘΕΤΑ

1. Ο ποιητής του «Άξιον Εστί».
2. Ο Στ. Ξαρχάκος εκτός από συνθέτης είναι και διάσημος...
3. «...στις ρίζες» ονόμασε ο Γ. Μαρκόπουλος τη στροφή του προς την παράδοση.
4. Το μικρό όνομα του Λοϊζου.

2. Κυκλώστε τη σωστή απάντηση.

A. Ο Δ. Σαββόπουλος χρησιμοποιούσε συχνά Θέατρο Σκιών.	Σ	Λ
B. Ο Μ. Λοϊζος έγραψε μουσική για θέατρο.	Σ	Λ
Γ. Ο Μ. Χατζιδάκις δεν πήγε ποτέ στην Αμερική.	Σ	Λ

3. Απαντήστε τις ερωτήσεις.

- A. Από πόσα μέρη αποτελείται το «Άξιον Εστί»; _____
- B. Ποιος άλλος συνθέτης μελοποίησε αποσπάσματα των «Ελεύθερων Πολιορκημένων»; _____
- Γ. Για τη μουσική ποια ταινίας πήρε βραβείο Όσκαρ ο Μ. Χατζιδάκις; _____
- Δ. Για ποιο βραβείο προτάθηκε ο Μ. Θεοδωράκης το 1990; _____

4. Ποια μέτρα από τα παρακάτω είναι ίδια. Γράψτε αριθμό μέτρων (π.χ. 1-3).

5. Ενώστε με μια γραμμή τις εικόνες με τη λέξη που ταιριάζει.

Στ. Ξαρχάκος

Γ. Μαρκόπουλος

Δ. Σαββόπουλος

Βάσει του ν. 3966/2011 τα διδακτικά βιβλία του Δημοτικού, του Γυμνασίου, του Λυκείου, των ΕΠΑ.Λ. και των ΕΠΑ.Σ. τυπώνονται από το ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ και διανέμονται δωρεάν στα Δημόσια Σχολεία. Τα βιβλία μπορεί να διατίθενται προς πώληση, όταν φέρουν στη δεξιά κάτω γωνία του εμπροσθόφυλλου ένδειξη «ΔΙΑΤΙΘΕΤΑΙ ΜΕ ΤΙΜΗ ΠΩΛΗΣΗΣ». Κάθε αντίτυπο που διατίθεται προς πώληση και δεν φέρει την παραπάνω ένδειξη θεωρείται κλεψίτυπο και ο παραβάτης διώκεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7 του νόμου 1129 της 15/21 Μαρτίου 1946 (ΦΕΚ 1946,108, Α').

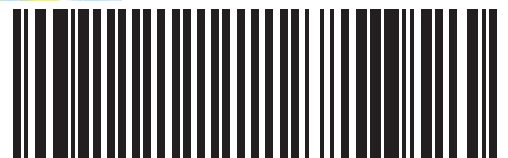
Απαγορεύεται η αναπαραγωγή οποιουδήποτε τμήματος αυτού του βιβλίου, που καλύπτεται από δικαιώματα (copyright), ή η χρήση του σε οποιαδήποτε μορφή, χωρίς τη γραπτή άδεια του Υπουργείου Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων / ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ.

Κωδικός Βιβλίου: 0-21-0146
ISBN 978-960-06-2769-5

ITYE
"ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ"
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ
ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ & ΕΚΔΟΣΕΩΝ

(01) 000000 0 21 0146 0